

ΓΡΑΨΕ ΤΟ ΔΙΚΟ ΣΟΥ ΠΑΡΑΜΥΘΙ:

Εμπλουτίζοντας εξ αποστάσεως το θεσμό της ψηφιακής σχολικής βιβλιοθήκης με την πένα της δημιουργικής γραφής

(Τσάντζου Ελένη ΠΕ70)

ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Το νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το Δημοτικό Σχολείο (2011), προτείνει τη θεσμοποίηση εργαστηρίων δημιουργικής γραφής στο χώρο του σχολείου, στην τάξη ή στη σχολική βιβλιοθήκη. Η Δημιουργική Γραφή ως ένα αυτόνομο σύνολο γνώσεων και εκπαιδευτικών τεχνικών έχει έναν κοινωνικό και ίσως ψυχοθεραπευτικό ρόλο, προσφέροντας στο άτομο μια εσωτερική απελευθέρωση, μέσα από την αυτοεπιβεβαίωση και λύτρωση (Καρακίτσιος, 2011, 2012, 2013). Η Δημιουργική Γραφή συνδέεται με ψυχική εκτόνωση και ενίσχυση της αυτοεκτίμησης, μέσα από την «ενεργητική συμμετοχή των παιδιών και απαιτεί το συντονισμό των νευροφυσιολογικών, ψυχολογικών και πνευματικών διεργασιών, προσφέροντας παράλληλα απόλαυση» (Βακάλη, Α., κ.ά., 2013). «Μπορεί να διδαχθεί όπως κάθε τέχνη που απαιτεί δεξιότητες και κάθε σημαντικό παιχνίδι» (Κωτόπουλος, 2013).

Σύμφωνα με τον Ροντάρι, δάσκαλο και πολυβραβευμένο συγγραφέα παιδικής λογοτεχνίας (1985) η σύγχρονη εκπαιδευτική διαδικασία πρέπει να έχει ως στόχο να διαμορφώνει τις συνθήκες εκείνες, που θα ωθούν τα παιδιά στην ελεύθερη έκφραση, αναπτύσσοντας τη δημιουργικότητά τους, απελευθερώνοντας τη φαντασία τους και συγκροτώντας μια πολιτισμική ταυτότητα, τελείως απαλλαγμένη από αυτοματοποιημένες πρακτικές, με απώτερο σκοπό τον κοινωνικά και περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένο πολίτη του αύριο. Και σχολιάζει περί δημιουργικότητας (2003): «Δημιουργικό είναι ένα μυαλό που πάντα δουλεύει, που πάντα ρωτάει, που ανακαλύπτει προβλήματα εκεί όπου οι άλλοι βρίσκουν ικανοποιητικές απαντήσεις, που νιώθει άνετα σε ρευστές καταστάσεις, που διαθέτει κρίση αυτόνομη και ανεξάρτητη, που αρνείται το τυποποιημένο, που καταπιάνεται απ' την αρχή με τα πράγματα και τις έννοιες, χωρίς να εμποδίζεται από κομφορμισμούς».

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Η λέξη παραμύθι προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη «παραμύθιον», που σημαίνει «παρηγοριά, ανακούφιση, ενθάρρυνση και αργότερα έλαβε και τη σημασία της φανταστικής ιστορίας, η οποία αποσκοπούσε στο ίδιο αποτέλεσμα» (Μαλαφάντης, 2011). Τα παιδιά μέσα από τα παραμύθια κινητοποιούν τη φαντασία τους, κατανοούν και εξοικειώνονται με σύνθετα και πολύπλοκα θέματα, όπως φιλία, οικογένεια, αποχωρισμός, θάνατος (Cassar, 2000; Fler & Hammer, 2013). Έρχονται σε επαφή μέσα από διαδικασίες ταύτισης με τους ήρωες των παραμυθιών, με συναισθήματα και χαρακτήρες, που καλλιεργούν την συναισθηματική τους ανάπτυξη, κατακτώντας έτσι τη συναισθηματική τους αυτορρύθμιση (Blake & Maiese, 2008; Cassar, 2000; Fler & Hammer, 2013) και μεταβαίνουν από την σφαίρα της φαντασίας στις «πραγματικότητες» της ζωής (Cassar, 2000; Fler & Hammer, 2013).

ΠΡΟΠ ΚΑΙ ΡΟΝΤΑΡΙ

Στο βιβλίο «Μορφολογία των λαϊκών παραμυθιών» του Ρώσου θεωρητικού και μελετητή Βλαντιμίρ Προπ, αναφέρονται για πρώτη φορά 31 κοινές σε όλα τα παραμύθια «λειτουργίες». Ο Ροντάρι, περιόρισε τις «λειτουργίες» αυτές σε 20 και πρότεινε τη δημιουργία μιας τράπουλας με θεματικές καρτέλες «λειτουργιών». Οι «λειτουργίες» της τράπουλας - Απαγόρευση, Παράβαση, Βλάβη, Αγώνας, Νίκη, Επιστροφή, Τιμωρία του Ανταγωνιστή, Γάμος... κ.ά. – μοιάζουν σύμφωνα με το Ροντάρι με τις νότες της μουσικής. Και όπως οι νότες δημιουργούν αναρίθμητες μελωδίες έτσι και οι καρτέλες «λειτουργιών» μπορούν να δημιουργήσουν αναρίθμητα παραμύθια. Στο γνωστό έργο του η "Γραμματική της Φαντασίας"

υποστηρίζει ότι «...τη φαντασία, στα σχολεία, τη μεταχειρίζονται ως τα σήμερα σαν φτωχό συγγενή, ρίχνοντας όλο το βάρος στην προσοχή και στη μνήμη». Θαυμάζει τη θεωρία του Vygotsky γιατί «...έχει δυο μεγάλες αρετές: Πρώτο, περιγράφει με σαφήνεια και απλότητα τη φαντασία ως τρόπο ενέργειας του ανθρώπινου νου. Δεύτερο, αναγνωρίζει ότι όλοι οι άνθρωποι- κι όχι μόνο οι καλλιτέχνες ... έχουν τάση προς τη δημιουργικότητα». Θεωρεί ότι «αν θέλουμε να διδάξουμε κάποιον να σκέφτεται, πρέπει πρώτα να τον μάθουμε να επινοεί.» Με την παραδοχή ότι « η φαντασία δεν είναι μια χωριστή ικανότητα του νου, αλλά ο ίδιος ο νους» υποστηρίζει ότι «η σκέψη σχηματίζεται ανά ζεύγη». Επινοεί λοιπόν τα φανταστικά διώνυμα, ζευγάρια λέξεων, ξένων μεταξύ τους, και ζητάει από τους μαθητές του να δημιουργήσουν ιστορίες με τις λέξεις αυτές, που ενώ είναι «ριγμένες η μια εναντίον της άλλης σ' έναν ουρανό που δεν έχουν ξαναδεί βρίσκονται στις καλύτερες συνθήκες για να δημιουργήσουν μια ιστορία».

Από τις καρτέλες «λειτουργιών» και τα φανταστικά διώνυμα του Ροντάρι είναι εμπνευσμένο το σχέδιο μαθήματος δημιουργικής γραφής, «Γράψε το δικό σου παραμύθι»

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Στο σχολείο μας, το 6^ο Δ.Σ.Νάουσας, λειτουργεί, σε δικό της ανεξάρτητο χώρο, δανειστική σχολική βιβλιοθήκη από το 2019. Λόγω όμως των ιδιαίτερων συνθηκών της πανδημίας κατά τη σχολική χρονιά 2020 -21 και για να εξυπηρετηθούν με ασφάλεια τα τρέχοντα εκπαιδευτικά προγράμματα φιLANαγνωσίας, οργανώθηκε και λειτούργησε παράλληλα και ψηφιακή σχολική βιβλιοθήκη.

Στο εξ αποστάσεως σχέδιο μαθήματος δημιουργικής γραφής, «Φτιάξε το δικό σου παραμύθι», οι μαθητές/τριες της ΣΤ΄ τάξης αξιοποιώντας την ψηφιακή βιβλιοθήκη του σχολείου τους, αφενός ως πηγή πολυμεσικού λογοτεχνικού υλικού και αφετέρου ως πλατφόρμα, ανταλλαγής και παρουσίασης εργασιών, έγραψαν και παρουσίασαν τα δικά τους παραμύθια.

Η «e- βιβλιοθήκη μας», που φιλοξενείται στο ΠΣΔ, στη διεύθυνση <https://blogs.sch.gr/6dimnaousxolikibibliothiki/>, προσφέρει στον αναγνώστη- επισκέπτη δυνατότητες ψηφιακής περιήγησης σε σελίδες όπως:

- ψηφιακά βιβλία (e- books) για online ανάγνωση και δυνατότητα download
- audiobooks
- δραστηριότητες δημιουργικής γραφής
- αναρτήσεις μαθητικών δημιουργιών
- μελοποιημένα ποιήματα
- σελίδες σχετικές με τη λογοτεχνία και την τέχνη
- κατασκευές, χειροτεχνίες και παιχνίδια
- μαθησιακό υλικό για όλες τις τάξεις του Δημοτικού

Στο πλαίσιο λειτουργίας της ψηφιακής βιβλιοθήκης και σε εβδομαδιαία βάση κατά τη διάρκεια της καραντίνας οι διαχειρίστριες του ιστοτόπου πρότειναν βιβλία και δραστηριότητες δημιουργικής απασχόλησης, φιLANαγνωσίας και δημιουργικής γραφής κατάλληλες για όλες τις τάξεις του σχολείου.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2 εβδομάδες σύγχρονης και 4 εβδομάδες ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης

ΤΑΞΗ: ΣΤ (21 παιδιά)

ΣΤΟΧΟΙ:

Επαφή και εξοικείωση με δραστηριότητες δημιουργικής γραφής με γνώμονα την παραδοχή ότι είμαστε όλοι εν δυνάμει συγγραφείς.

Καλλιέργεια φαντασίας και δημιουργικότητας

Συγγραφή φανταστικών, μη συμβατικών ιστοριών

Καλλιέργεια κριτικής σκέψης

Αξιοποίηση ΤΠΕ σε γνωστικές και επικοινωνιακές διαδικασίες

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ ΠΟΥ ΑΞΙΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ: Γλώσσας, Μουσικής και Θρησκευτικών

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ - ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Οι δραστηριότητες του σχεδίου μαθήματος προσεγγίζουν στόχους του νέου Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών για το Δημοτικό Σχολείο που αφορούν στη φιλιαναγνωσία και τη δημιουργική γραφή. Η διδακτική αξιοποίηση των καρτών του Προπ και του Ροντάρι στο σχέδιο μαθήματος συνδυάζουν πρακτικές που σχετίζονται με ένα μεικτό μοντέλο καθοδηγούμενης, ανακαλυπτικής μεθόδου (Piaget) και εποικοδομητισμού (Vygotsky, Doise, Mugny). Η διδασκαλία του σχεδίου μαθημάτων έγινε στο σύνολό της εξ αποστάσεως, συνδυάζοντας σύγχρονη και ασύγχρονη τηλεκπαίδευση.

ΛΟΓΙΣΜΙΚΑ ΚΑΙ ΠΛΑΤΦΟΡΜΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ:

Αξιοποιήθηκαν:

- Κοινότητες και Ιστολόγια και Ιστότοποι του ΠΣΔ (το blog, της εκπαιδευτικού, Ελένης Τσάντζου, [«e-daskala mou»](#), η [ιστοσελίδα του 6^{ου} Δ.Σ.Νάουσας](#), το ιστολόγιο της ψηφιακής βιβλιοθήκης του 6^{ου} Δ.Σ.Νάουσας, [«e- βιβλιοθήκη μας»](#))

- Τηλεδιάσκεψη –webex –στο ΠΣΔ

- Ομαδικά e-mails γονιών και ομάδες επικοινωνίας στο viber

- Προγράμματα Microsoft Office: Word, PowerPoint και Publisher.

- Πλατφόρμα [LIVEWORKSHEETS](#) για τη δημιουργία διαδραστικών φύλλων εργασίας.

- Φόρμες της Google για διοργάνωση [Διαγωνισμού Παραμυθιού](#)

ΣΤΑΔΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1ο στάδιο:

Στην αρχή τα παιδιά, σε χρόνο που αυτά επέλεξαν, ως δημιουργική απασχόληση τα Σαββατοκύριακα, μέσω της ψηφιακής βιβλιοθήκης του σχολείου- διάβασαν ebooks, άκουσαν audiobooks και παρακολούθησαν ταινίες με παραμύθια. Αφού ολοκληρώθηκε η ανάγνωση, η ακρόαση και η παρακολούθηση των παραμυθιών τα παιδιά συζήτησαν μεταξύ τους και με την εκπαιδευτικό για τους ήρωες, την πλοκή και τα συναισθήματά τους.

Στη συνέχεια η εκπ/κός παρουσίασε στην ψηφιακή τάξη τις καρτέλες και τις «λειτουργίες» των παραμυθιών του Προπ και του Ροντάρι και έδωσε παραδείγματα εντοπισμού των «λειτουργιών» σε γνωστά παραμύθια (λειτουργία απαγόρευσης στο παραμύθι της «Κοκκινισκουφίτσας», της παραβίασης κανόνων στα «7 κατσικάκια», του κακού και ψεύτικου ήρωα στην «Ωραία Κοιμωμένη»). Παρακίνησε τα παιδιά να κάνουν το ίδιο. Τα παιδιά αναφέρθηκαν σε «λειτουργίες» όπως ο «Γάμος» στα παραμύθια της Κοκκινισκουφίτσας, της Χιονάτης, στην «Τιμωρία του κακού» λύκου κ. ά.

2ο στάδιο:

Παρουσιάστηκε συνοπτικά το έργο του Τζάνι Ροντάρι και μέσα από το βιβλίο του «Παραμύθια για να σπάτε κέφι», η εκπαιδευτικός εστίασε στην ανατρεπτική ματιά του συγγραφέα όπως π.χ. την άρνηση του να δώσει ένα μοναδικό τέλος στην ιστορία του, δίνοντας την ευκαιρία στον αναγνώστη να επιλέξει ανάμεσα σε τρεις διαφορετικούς επιλόγους, αυτόν που του δίνει χαρά.

Έγινε αναφορά στα φανταστικά διώνυμα του Ροντάρι και στη «Γραμματική της Φαντασίας», όπου τα διώνυμα λειτουργούν ως «λέξεις που δεν εκλαμβάνονται με την καθημερινή τους σημασία, αλλά ελευθερωμένες ... αποξενωμένες, εκτός τόπου, ριγμένες η μία εναντίον της άλλης σε έναν ουρανό που δεν τον έχουμε ξαναδεί». Γιατί «τότε βρίσκονται στις καλύτερες συνθήκες για να γεννήσουν μια ιστορία.»

Ζητήθηκε από τα παιδιά να δημιουργήσουν προφορικά τα δικά τους φανταστικά διώνυμα και αλληλεπιδρώντας να πουν τις δικές τους μικρές ιστορίες.

3ο στάδιο:

Παρουσιάστηκε στην τάξη η ιστοσελίδα δημιουργικής γραφής [«Ένα κείμενο μια ιστορία»](#), όπου η συγγραφέας Γιώτα Κοτσαύτη και η εικονογράφος, Αθηνά Πετούλη δημιούργησαν [πρωτότυπες καρτέλες αναπαραγωγής παραμυθιακού λόγου](#), βασισμένες στον Προπ και τον Ροντάρι.

Τα παιδιά συζήτησαν παρατηρώντας τις [Χριστουγεννιάτικες καρτέλες](#), έδωσαν ονόματα στα πρόσωπα και υπόσταση στα αντικείμενα των καρτελών και δημιούργησαν τα πρώτα γιορτινά τους παραμύθια, μέσα από προφορική αλληλεπίδραση.

4ο στάδιο:

Η εκπαιδευτικός παρουσίασε στα παιδιά τις δικές της καρτέλες δημιουργικής γραφής. Σ' αυτές ο «Άγιος Βασίλης» έκανε παρέα με δράκους, οι πολικές αρκούδες με νεράιδες, οι κουραμπιέδες αποκτούσαν ανθρώπινες ιδιότητες. Προέτρεψε τα παιδιά να δημιουργήσουν τα δικά τους χριστουγεννιάτικα παραμύθια χρησιμοποιώντας τις «λειτουργίες» του Ροντάρι. Η συγγραφή και η αποστολή των παραμυθιών γινόταν online μέσω διαδραστικών φύλλων εργασίας, της πλατφόρμας liveworksheets.

ΤΟ ΥΛΙΚΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

Εικόνα 1.1: Καρτέλα δημιουργικής γραφής 1 και Καρτέλα Δημιουργικής γραφής 2

Εικόνα 1.2: Καρτέλα δημιουργικής γραφής 3

Διαδραστικά φύλλα εργασίας:

<https://www.liveworksheets.com/og1457275co>

<https://www.liveworksheets.com/qn1417231ri>

<https://www.liveworksheets.com/la1467867zk>

<https://www.liveworksheets.com/ip1467873jq>

<https://www.liveworksheets.com/qn1414335xg>

Αρχεία PowerPoint για συμμετοχή στο διαγωνισμό παραμυθιού:

[Φτιάξε-το-δικό-σου-παραμύθι-1.pptx](#)

[Φτιάξε-το-δικό-σου-παραμύθι-2.pptx](#)

[Φτιάξε-το-δικό-σου-παραμύθι-3.pptx](#)

Σχέδια εξ αποστάσεως μαθημάτων

1^ο εξ αποστάσεως σχέδιο μαθήματος

2^ο εξ αποστάσεως σχέδιο μαθήματος

ΤΟ ΥΛΙΚΟ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Εικόνα 2.1: Τα γιορτινά παραμύθια των παιδιών

Δημοσιευμένα τα γιορτινά παραμύθια των παιδιών:

<https://blogs.sch.gr/6dimnaousxolikibibliothiki/e-mathitikes-mas-dimioyrgies/>

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΝ – ΓΙΟΡΤΙΝΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ

Τα παραμύθια παρουσιάστηκαν στο πλαίσιο γιορτινού διαγωνισμού παραμυθίου. Αναρτήθηκαν στις ιστοσελίδες του σχολείου, της εκπαιδευτικού και της σχολικής βιβλιοθήκης. Το αναγνωστικό κοινό ψήφισε σε [φόρμα της Google](https://www.google.com) το πιο «Πρωτότυπο», «Συγκινητικό», «Αστείο», παραμύθι, το παραμύθι με το «Ωραιότερο μήνυμα», τις «Ομορφότερες εικόνες προτάσεις», τον πιο «Αγαπημένο ήρωα».

Εικόνα 3.1: Τα Βραβεία του Διαγωνισμού

Οι νικητές ανακοινώθηκαν στους σχολικούς ιστότοπους και απονεμήθηκαν βραβεία «Χρυσού», «Ασημένιου» και «Χάλκινου» παραμυθά.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση γινόταν κατά τη διάρκεια υλοποίησης του σχεδίου μαθήματος από τα παιδιά, που απολάμβαναν ιδιαίτερα την παρουσίαση των παραμυθιών τους. Ευχάριστη έκπληξη αποτέλεσε η ανταπόκριση της συγγραφέως κ. Κοτσαύτη που συνεχάρη τα παιδιά με άρθρο στον ιστότοπό της, «Ένα κείμενο μια εικόνα», όπου και δημοσίευσε τα παραμύθια τους. (<https://enakeimenomiaieikona.blogspot.com/2021/01/6.html>)

ΕΠΕΚΤΑΣΗ

Υλοποίηση μαθημάτων δημιουργικής γραφής με θέμα τα «φανταστικά διώνυμα» του Ροντάρι.

Διαδραστικά μαθήματα:

<https://www.liveworksheets.com/ja1585012lt>

<https://www.liveworksheets.com/qy1592267pl>

Παραγόμενο υλικό:

[Δημιουργική Γραφή – τεύχος 1](#)

[Δημιουργική Γραφή – τεύχος 2](#)

[Δημιουργική Γραφή – τεύχος 3](#)

[Δημιουργική Γραφή – τεύχος 4](#)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Baker, L. & Dreher, M.J. & Guthrie, J.T. (2000). *Engaging young readers: Promoting Achievement and Motivation*. New York: The Guilford Press.

Blake, J., & Maiese, N. (2008). *No fairytale... the benefits of the bedtime story*. *Psychologist*, 21(5), 386–388.

Cassar, A. M. (2000). Fairytales, child development and psychotherapy: A study documenting parents' perspectives on the use and function of fairytales with children in Malta. *University of Hartford*.

Fleer, M., & Hammer, M. (2013). *Emotions in Imaginative Situations: The Valued Place of Fairytales for Supporting Emotion Regulation*. *Mind, Culture & Activity*, 20(3), 240–259.

<http://doi.org/10.1080/10749039.2013.781652>

Rodari, Gianni. (2003). *Γραμματική της Φαντασίας – Εισαγωγή στην τέχνη να επινοείς ιστορίες*. Μτφρ. Γιώργος Κασαπίδης. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Βάκαλη, Α. & Ζωγράφου, Μ. & Κωτόπουλος, Τ.Η. (2013). Δημιουργικός λόγος στην προσχολική ηλικία. Στο Κωτόπουλος, Τ.Η. & Ζωγράφου, Μ. & Βακάλη, Α. (Επιμ.) (2013). *Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου. Ο κριτικός γραμματισμός στη σχολική πράξη*, 1-3 Νοεμβρίου 2013. Δράμα, στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.nured.uowm.gr/drama/Eisegeseis_files/ [ημερομηνία ανάκτησης 21/05/2019]

Γαβρηλίδου, Σ. (2013). Η Γραμματική της Φιλαναγνωσίας στη χώρα του Ροντάρι. Στο Κατσίκη-Γκίβαλου, Α. & Πολίτης, Δ. (Επιμ.), *Καλλιτεργώντας τη Φιλαναγνωσία Πραγματικότητες και Προοπτικές Συλλογικό Έργο* (σσ. 198-209). Αθήνα: Διάδραση.

Καρακίτσιος, Α. (2013). *Διδασκαλία της Λογοτεχνίας και Δημιουργική Γραφή*. Θεσσαλονίκη: ΖΥΓΟΣ.

Καρακίτσιος, Α. (2012). Εισαγωγή στη Φιλαναγνωσία. στο Ε. Κ. Βιβλίου, *Καινοτόμες Δράσεις Ενίσχυσης της Φιλαναγνωσίας* (σσ. 21-34). Αθήνα.

Καρακίτσιος Α. (2011) *Φιλαναγνωσία...φανατική συνήθεια. Παιχνίδια φιλαναγνωσίας και αναγνωστικές Εμφυχώσεις*. Αθήνα: Gutenberg

Κοντολέων, Μ. (2019). *Απόψεις για την Παιδική Λογοτεχνία*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Κωτόπουλος, Τ.Η. (2012). Η «νομιμοποίηση» της Δημιουργικής Γραφής. *Κείμενα 15*, Τεύχος 15, 1-14.

Ανακτήθηκε 21/05/2019, από
http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com_content&view=article&id=257:15-kotopoulos&catid=59:tefxos15&Itemid=95.

Μαλαφάντης, Κ. Δ. (2005). *Το παιδί και η ανάγνωση: Στάσεις, προτιμήσεις, συνήθειες*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρης.

Παπαδάτος, Γ. (2009). *Παιδικό βιβλίο και φιλαναγνωσία. Θεωρητικές αναφορές και προσεγγίσεις-Δραστηριότητες*. Αθήνα: Πατάκη.

Ροντάρι, Τ. (1985). *Γραμματική της φαντασίας*. Αθήνα: Τεκμήριο.

ΥΠ.Ε.Π.Θ.- Πρόγραμμα Σπουδών για τη Διδασκαλία της Λογοτεχνίας στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση, 2011.